

Handreiking Aanpassing PTA en examenreglement in verband met de maatregelen examinering 2021 (nov. en dec. 2020, feb. 2021)

Inleiding

Aan het eind van het kalenderjaar 2020 en in het begin van 2021 heeft de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media vier maatregelen genomen inzake de examinering in 2021.

- Op 20 november 2020 heeft de minister in [een Kamerbrief](#) aangekondigd dat het beroepsgerichte profielvak in het vmbo dit schooljaar zal worden afgesloten met een schoolexamen in plaats van een centraal examen.
- Op 16 december 2020 heeft hij in [een Kamerbrief](#) aangekondigd dat de centrale examens voor de algemeen vormende vakken dit schooljaar gespreid over drie tijdvakken kunnen worden afgenomen, de eerste twee bedoeld als tijdvak voor reguliere afname en het derde voor de afronding van het examen indien een leerling – bijvoorbeeld door ziekte – het examen niet in het tweede tijdvak heeft kunnen afronden.
- Ook krijgen de leerlingen de mogelijkheid om een extra herkansing te doen.
- Op 12 februari 2021 heeft de minister [in een Kamerbrief](#) aangekondigd dat eindexamenleerlingen die anders net gezakt zouden zijn in 2021 het eindresultaat van één vak (niet zijnde een kernvak) mogen wegstrepen als zij daarmee kunnen slagen voor het diploma. Zie voor documenten ook de bronnenlijst verderop in dit document.

De maatregel betreffende de afsluiting van het beroepsgerichte profielvak vmbo vraagt van veel scholen een aanpassing van het PTA en soms een aanpassing van de herkansingsregeling in het examenreglement. De maatregelen betreffende de spreiding van de centrale examens en het wegstrepen van een vak vragen waarschijnlijk van alle scholen een aanpassing van het examenreglement. In deze handreiking wordt ingegaan op de aard en inhoud van de aanpassingen en de te volgen procedure.

Drie brieven, vier maatregelen

De minister kondigde in bovenstaande brieven feitelijk vier maatregelen aan, namelijk één aangaande de beroepsgerichte profielvakken, één aangaande de algemeen vormende vakken en twee betreffende het geheel (de extra herkansing en de wegstreepregeling). De minister wil met deze vier maatregelen tegemoetkomen aan de zorgen die er leven over de haalbaarheid van een regulier centraal examen in dit schooljaar, waarin door corona sprake is van lesuitval. Wat betreft de beroepsgerichte vakken in het vmbo is met name in [het onderzoek](#) van Stichting Platforms Vmbo en de VO-raad onder leraren en leidinggevenden in het beroepsgericht vmbo gebleken, dat de opgelopen achterstanden bij deze vakken in het vmbo groot zijn. De achterstanden in de algemene vakken verschillen sterk per vak, school en regio. Voor deze vakken schrijft de minister dat hij, in het spanningsveld van uiteenlopende opvattingen, heeft gekozen voor behoud van het examenprogramma enerzijds, maar anderzijds flexibiliteit in de afname wil bieden. Dit om leerlingen in de gelegenheid te stellen zich in deze lastige tijd zo goed mogelijk voor te bereiden op het eindexamen.

De maatregel voor het beroepsgerichte profielvak en die voor de algemeen vormende vakken bieden meer flexibiliteit voor scholen om de afname op een gepast moment te plannen en onderdelen te spreiden.

De maatregel voor het beroepsgerichte profielvak en de andere drie maatregelen verschillen op een cruciaal onderdeel. Voor de algemeen vormende vakken houdt de tijdvakkenmaatregel een verruiming van de afnamemogelijkheden voor het centraal examen in. De wegstreepregeling betreft een aanpassing van de uitslagregels. Aanpassing van het PTA is voor de tijdvakkenregeling, de extra herkansing en de wegstreepregeling niet noodzakelijk. De school zal echter wel het examenreglement moeten aanpassen. Deze handreiking beschrijft de [mogelijke werkwijze](#) voor de school om het examenreglement aan te passen.

Voor het beroepsgerichte profielvak blijft de complete set eindtermen verplicht, maar deze zal in het schoolexamen dekkend moeten worden getoetst. Dit kan als consequentie hebben dat het PTA moet worden aangepast zodat het beroepsgerichte profielvak op het niveau van de deeltaken dekkend kan worden geëxamineerd in het schoolexamen. Deze handreiking beschrijft de [mogelijke werkwijze](#) voor de school om het PTA aan te passen.

Kader maatregel algemeen vormende vakken

De centrale examens voor de algemeen vormende vakken kunnen dit schooljaar bij alle leerlingen gespreid over twee tijdvakken worden afgenomen. Daartoe wordt het tweede tijdvak uitgebreid tot een volwaardig tijdvak, zodat het centraal examen in alle vakken kan worden afgenomen. Daarnaast krijgen leerlingen de mogelijkheid om een extra herkansing te doen. Om dit mogelijk te maken is – naast een volwaardig tweede tijdvak – een extra derde tijdvak op de school in het leven geroepen. Dit derde tijdvak kan ook gebruikt worden voor de afronding van het examen door leerlingen die onverhoopt – bijvoorbeeld door ziekte – in het tweede tijdvak het examen niet hebben kunnen afronden. Dit tijdvak zal direct voor de start van de zomervakantie plaatsvinden.

De mogelijkheid om centrale examens te spreiden, de extra herkansing en de wegstreepregeling maken aanpassing van het examenreglement voor alle scholen noodzakelijk. Het gaat daarbij met name over de aanmeldingsprocedure, het besluit over deelname aan welk tijdvak en de handelswijze bij het niet nakomen van een aangevraagd tijdvak. Dit kan – afhankelijk van de vorm en inhoud van het bestaande examenreglement - ook in de vorm van een addendum bij het bestaande examenreglement.

Er gelden op basis van de Kamerbrief van de minister en het servicedocument van OCW de volgende uitgangspunten (de definitieve regelgeving zal nog enige tijd vragen):

- Alle eindtermen van alle vakken blijven ongewijzigd.
- De al eerder aangepaste aanlevertermijn van de schoolexamenresultaten blijft van kracht (te weten 16 mei 2021, één dag voor aanvang van het eerste tijdvak en in het geval van digitaal flexibele examens één dag voor afname van het betreffende centraal examen). Artikel 32 lid 3 van het Eindexamenbesluit blijft van kracht. Dit artikel stelt dat het bevoegd gezag een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen in één of meer vakken niet heeft kunnen afsluiten voor de aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid kan stellen om het schoolexamen in dat vak of in die vakken af te sluiten na de aanvang van het eerste tijdvak.
- Het schoolexamen in een vak moet zoals altijd afgerond zijn en de uitslag daarvan bekend zijn, voordat de leerling aan het centraal examen van dat vak kan deelnemen.
- De al eerder aangepaste afnametermijn van de digitale flexibele centrale examens blijft staan op uiterlijk 23 juli 2021.

- Alle centrale examens kunnen afgenomen worden in het eerste of in het tweede tijdvak.
- De wens van de examenkandidaat is richtinggevend. Als een leerling voor één of meer vakken in het tweede tijdvak voor het eerst wil opgaan voor het centraal examen, dan meldt de leerling dat uiterlijk op 23 april bij de school. De school honoreert de keuze van de leerling. Als een leerling zich later dan 23 april meldt, besluit de school in welk tijdvak de leerling centraal examen aflegt.
- De leerling kiest óf en in welk tijdvak hij deel wil nemen aan een eventuele herkansing. Hierbij is het uitgangspunt dat leerlingen die het volledig centraal examen afleggen in het eerste tijdvak eventueel herkansen in het tweede tijdvak.
- Het tijdvak in augustus (in eerdere schooljaren het zogenoemde derde tijdvak) staat open voor staatsexamenkandidaten. Dit jaar vindt het derde tijdvak voor leerlingen in het regulier onderwijs en het vavo plaats op de eigen school, kort na het tweede tijdvak (behoudens aangewezen vakken). Hiervoor is een tijdelijke aanpassing nodig van de regelgeving. Zodra de nieuwe regelgeving gereed is zal er ook worden gecommuniceerd hoe er om zal worden gegaan met leerlingen die na het derde tijdvak hun eindexamen nog niet hebben kunnen afronden, of nog niet geheel gebruik gemaakt hebben van hun herkansingsmogelijkheden.

Kader maatregel beroepsgericht vak vmbo

Het beroepsgerichte profielvak wordt in schooljaar 2020-2021 afgesloten met een schoolexamen in plaats van met een centraal examen. De deeltaken en eindtermen van de examenprogramma's blijven ongewijzigd staan. Net als bij de beroepsgerichte keuzevakken moet het schoolexamen van het beroepsgerichte profielvak zo worden ingericht dat het examenprogramma op het niveau van de deeltaken dekkend wordt getoetst. Met betrekking tot deze maatregel zul je jezelf als school de vraag moeten stellen of het bestaande PTA voldoende dekking biedt met betrekking tot de deeltaken en of het bestaande PTA het te realiseren eindniveau voldoende borgt voor de overstap naar het vervolgonderwijs.

Indien nodig kan de school besluiten het PTA te wijzigen. Aanpassingen kunnen gaan over de vorm, de tijdsduur, de inhoud en het aantal van de schoolexamentoetsen. Desgewenst kunnen scholen voor de schoolexaminering gebruik maken van het examenmateriaal van het cspe, dat onder voorwaarden via het College voor Toetsen en Examens (CvTE) beschikbaar zal worden gesteld (zie [handreiking OCW](#)). Met dit materiaal kunnen de scholen beschikken over toetsmateriaal dat waarvan de kwaliteit landelijk is geborgd.

Het vervallen van het cspe kan ook betekenen dat een school extra herkansingsmogelijkheden aan de leerlingen wil bieden. In dat geval zal het examenreglement op dit punt aangepast moeten worden.

Zie voor een meer gedetailleerde uitwerking in de bronnenlijst de [Brochure van het CvTE](#) en voorbeelduitwerkingen van SPV.

Kader maatregel wegstreepregeling

De wegstreepregeling geldt voor alle eindexamenleerlingen die in 2021 opgaan voor een diploma en waarvoor in het schooljaar 2020/2021 een uitslag wordt bepaald. De regeling houdt in dat eindexamenleerlingen die anders gezakt zouden zijn in 2021 het eindresultaat van één vak (niet zijnde een kernvak) mogen wegstrepen als zij daarmee kunnen slagen voor het diploma.

Procedure aanpassing examenreglement

Bij aanpassing van het examenreglement doorloopt de school de volgende stappen:

- Directeur en examensecretaris stellen (in overleg met de examencommissie) voor welke aanpassing nodig is;
- De directeur wendt zich met een verzoek tot wijziging van het examenreglement tot het bestuur van de school;
- Voor het vaststellen van het gewijzigde examenreglement wordt de reguliere procedure, inclusief instemming van de (g)mr doorlopen;
- Directeur en examensecretaris stellen in een format van de school een kort (onderbouwd) bericht op voor leerlingen en ouders welke aanpassing wordt doorgevoerd;
- Directeur en examensecretaris zorgen ervoor dat leerlingen en ouders direct worden geïnformeerd;
- Het bestuur meldt (onderbouwd) zo spoedig mogelijk de aanpassingen in het examenreglement aan de inspectie en plaatst het aangepaste examenreglement in het internetschooldossier (ISD). De melding aan de inspectie kan door de school gedaan worden door een mail te sturen naar examenloket@duo.nl. Daarbij moet het volgende worden doorgegeven: welke leerlingen het betreft (klas, jaar, schoolsoort), reden van wijziging, wat de wijziging is, dat de (g)mr heeft ingestemd en dat het niet in het nadeel van de leerlingen is.

Procedure aanpassing PTA

Bij aanpassing van het PTA doorloopt de school de volgende stappen:

- Examinator en examensecretaris stellen voor een vak vast welke aanpassing nodig is (vorm en/of inhoud);
- Examinator en examensecretaris checken of de aanpassing voldoet aan de eis dat alle verplichte eindtermen of deeltaken gedekt moeten zijn;
- De schoolleider wendt zich (na overleg met de examencommissie) met een verzoek tot wijziging van het PTA tot het bestuur van de school;
- Voor het vaststellen van het gewijzigde PTA wordt de reguliere procedure, inclusief instemming van de (g)mr doorlopen;
- Examinator en examensecretaris stellen een kort (onderbouwd) bericht op voor leerlingen en ouders welke aanpassing wordt doorgevoerd;
- Directeur en examensecretaris zorgen ervoor dat leerlingen en ouders direct worden geïnformeerd;
- Bestuur meldt (onderbouwd) zo spoedig mogelijk de aanpassingen in het PTA aan de inspectie en plaatst het aangepaste PTA in het internetschooldossier (ISD). De melding aan de inspectie kan door de school gedaan worden door een mail te sturen naar examenloket@duo.nl. Daarbij moet het volgende worden doorgegeven: welk PTA het betreft (klas, jaar, schoolsoort), reden van wijziging, wat de wijziging is, dat de (g)mr heeft ingestemd en dat het niet in het nadeel van de leerlingen is.

Bronnen

Bekijk [hier](#) de brief aan de Tweede Kamer inzake de examinering van het beroepsgerichte profielvak.

Bekijk [hier](#) de brief aan de Tweede Kamer inzake de spreiding van de centrale examens in de algemeen vormende vakken en de extra herkansing.

Bekijk [hier](#) de brief aan de Tweede Kamer inzake de wegstreepregeling bij het bepalen van de uitslag over het examen 2021.

Bekijk [hier](#) het servicedocument met toelichting op de maatregelen voor de examens in schooljaar 2020/2021.

Bekijk hier de [handreiking Examinering Beroepsgericht Profielvak](#) van OCW.

Bekijk hier de [checklist PTA](#).

Bekijk hier de [checklist examenreglement](#).

Bekijk hier [het onderzoek](#) van Stichting Platforms Vmbo en de VO-raad onder leraren en leidinggevenden in het beroepsgericht vmbo dat de opgelopen achterstanden bij deze vakken in het vmbo groot zijn.

Bekijk hier de [Brochure van het CvTE](#)

Bekijk hier van SPV een [stappenplan \(inclusief voorbeeld-PTA\) en de webinars](#) met uitleg inzake de examinering van het beroepsgerichte profielvak in 2021

Zie hier de [handreiking Examinering Beroepsgericht Profielvak](#) van OCW.

Aanvulling en aanpassingen op de checklist examenreglement m.b.t. versie 2020-2021

In deze aanvulling op de checklist examenreglement (versie 2020-2021) zijn de volgende zaken aangepast of toegevoegd ten opzichte van de oorspronkelijke checklist:

- 1 In de lopende tekst zijn *cursief* passages toegevoegd.
- 2 In de tabel zijn *cursief* passages toegevoegd.
- 3 De nummering van de items is ongewijzigd.
- 4 Er zijn items toegevoegd onder de subtitel *Aanmelden voor en deelnemen aan toetsen van het centraal examen*. Dit blok is genummerd 67 tot en met 73.
- 5 Twee zeer relevante items i.v.m. de uitvoering (nummers 27 en 39) staan ongewijzigd in deze tabel weergegeven. Dit ter attentie van de verwerker/gebruiker.

Inleiding

Het Eindexamenbesluit bepaalt in artikel 31.1 en 31.3 dat het bevoegd gezag een eindexamenreglement opstelt en voor 1 oktober aan de kandidaten verstrekt en tevens aan de inspectie toezendt. Het Eindexamenbesluit bepaalt wat in ieder geval in het examenreglement opgenomen moet worden.

Op grond van de aanstaande wijzigingen in het Eindexamenbesluit, aangekondigd in de Kamerbrief van de Minister van 16 december 2020 en het daarbij borende servicedocument, zullen scholen het examenreglement moeten aanpassen.

Toelichting

Onderstaande checklist is een toevoeging betreffende die zaken die in ieder geval geregeld moeten worden.

Regelgeving

In het Eindexamenbesluit is het volgende bepaald:

Art.31.1 Het bevoegd gezag van een school voor voortgezet onderwijs, respectievelijk de examencommissie vavo, stelt een examenreglement vast. Het examenreglement bevat in elk geval informatie over de maatregelen, bedoeld in artikel 5, en de toepassing daarvan, alsmede regels met betrekking tot de organisatie van het eindexamen, de gang van zaken tijdens het eindexamen, de herkansing van het schoolexamen, en wat scholen voor voortgezet onderwijs betreft, de samenstelling en het adres van de in artikel 5 bedoelde commissie van beroep. Ten aanzien van de herkansing wordt in elk geval bepaald, in welke gevallen een herkansing mogelijk is. Ook kan worden bepaald dat tot die gevallen kunnen behoren gevallen dat de kandidaat door ziekte of ten gevolge van een bijzondere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, niet in staat is geweest, aan de desbetreffende toets deel te nemen.

Art.31.3. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden door de directeur voor 1 oktober toegezonden aan de inspectie en verstrekt aan de kandidaten.

In de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS) is het volgende bepaald:

Art.10. Instemmingsbevoegdheid medezeggenschapsraad. Het bevoegd gezag heeft de voorafgaande instemming van de medezeggenschapsraad voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot in ieder geval de volgende aangelegenheden: [...] b. vaststelling of wijziging van het schoolplan dan wel het leerplan of de onderwijs- en examenregeling en het zorgplan; [...].

Checklist Examenreglement			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
	<i>Procedurele aspecten</i>		
1	<i>De wijziging van het examenreglement is vastgesteld door het bevoegd gezag en ter instemming voorgelegd aan de medezeggenschapsraad.</i>	☐	
2	<i>Het gewijzigde examenreglement wordt zo spoedig mogelijk aan de inspectie toegezonden met vermelding van de reden van wijziging en een duidelijke verwijzing naar de inhoud van de wijziging.</i>	☐	
3	<i>Het gewijzigde examenreglement wordt per ommegaande aan de kandidaten en ouders verstrekt met vermelding van de reden van wijziging en duidelijke verwijzing naar de inhoud van de wijziging.</i>	☐	
	<i>Reikwijdte</i>		
4	<i>In de wijziging van het examenreglement die aan de inspectie wordt toegezonden en aan de kandidaten wordt verstrekt is opgenomen voor welke kandidaten (afdeling, cohort, leerjaar) de tekst van toepassing is.</i>	☐	
5	<i>In de wijziging van het examenreglement die aan de inspectie wordt toegezonden en aan de kandidaten wordt verstrekt is opgenomen voor welk schooljaar de tekst van toepassing is.</i>	☐	
	<i>Eindexamenbesluit, artikel 5, onregelmatigheden</i>		
27	<i>In het examenreglement is geregeld op welke wijze wordt vastgesteld dat er sprake is van ongeoorloofd verzuim; tevens is bepaald dat (alleen) de directeur maatregelen kan nemen (en wel alleen maatregelen als beschreven in artikel 5 van het Eindexamenbesluit).</i>	☐	

Checklist Examenreglement			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
	<i>De organisatie van het eindexamen</i>		
33	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt wanneer het schoolexamen aanvangt en wanneer het wordt afgesloten met – indien nodig – de <i>gewijzigde termijnen van afsluiten</i> .	☐	
34	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt als voorwaarde voor toelating voor het centraal examen in een vak het afgerond hebben van het schoolexamen in het betreffende vak.	☐	
35	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt dat deelname aan de geplande toetsen verplicht is. <i>Het gewijzigde examenreglement vermeldt expliciet dat dit ook geldt voor de na 23 april 2021 vastgelegde planning van de centraal-examentoetsen en de eventuele herkansingsmomenten.</i>	☐	
	<i>De gang van zaken tijdens het schoolexamen</i>		
39	Het examenreglement regelt de wijze waarop de school (i.c. de directeur) in kennis gesteld wordt van verhindering van de kandidaat om aanwezig te zijn bij een schoolexamen dan wel om het werk tijdig in te leveren.	☐	
	<i>De herkansing van het schoolexamen (en van het centraal examen)</i>		
54	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt de in het Eindexamenbesluit bepaalde herkansingsregeling voor centrale examens.		☐
56	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement regelt de procedure waarmee de kandidaat te kennen geeft deel te willen nemen aan een herkansing van het centraal examen.	☐	

Checklist Examenreglement			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
	<i>De uitslag</i>		
60	<p>Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt de <i>gewijzigde</i> slaag-zakregeling. De relevante <i>wijzigingen</i> zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het vervallen van de 5,5-regel indien de kandidaat een of meer vakken heeft afgesloten in schooljaar 2019-2020 - Bij de bepaling van de uitslag voor leerlingen in vmbo-bb, -kb en -gl wordt het resultaat dat is behaald voor het beroepsgerichte profielvak (het se-cijfer afgerond op één decimaal) meegenomen in het rekenkundige gemiddelde van de bij het centraal examen behaalde cijfers (de 5,5-regel). - In het geval dat een examenkandidaat niet gezakt is, kan het eindresultaat van ten hoogste één vak, niet zijnde een kernvak, na vaststelling van de uitslag worden weggestreept als de kandidaat daarmee kan slagen voor het diploma. Het weggestreepte resultaat (en het vak) wordt wel vermeld op de cijferlijst. 		○
	<i>Aanmelden voor en deelnemen aan toetsen van het centraal examen</i>		
67	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt dat het centraal examen wordt afgenomen in twee tijdvakken, te weten het eerste en het tweede tijdvak met de respectieve periodes (x:xx).	○	
68	Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt dat de kandidaat ten hoogste in twee vakken opnieuw centraal examen kan afleggen (berkansing centraal examen).	○	
69	<p>Het <i>gewijzigde</i> examenreglement vermeldt dat de kandidaat uiterlijk op 23 april 2021 bij de directeur schriftelijk kenbaar kan maken voor welke(e) vak(ken) hij het centraal examen in het tweede tijdvak wil afleggen.</p> <p>[De school voorziet in een efficiënte procedure, bijvoorbeeld via de examensecretaris].</p>	○	

Checklist Examenreglement			
Nr.		Noodzakelijk	Gewenst
70	<i>Het gewijzigde examenreglement vermeldt dat de kandidaat ook na 23 april 2021 een verzoek bij de directeur kan indienen als bedoeld in nr.41, maar dat de directeur besluit of het verzoek al dan niet gehonoreerd wordt.</i>	○	
71	<i>Het gewijzigde examenreglement vermeldt de uiterlijke datum en de wijze waarop een persoonlijke rooster voor de afname van de vakken van het centraal examen aan de kandidaat ter beschikking wordt gesteld met de vermelding dat het rooster bindend is en de handelswijze bij verhindering.</i>	○	
72	<i>Het gewijzigde examenreglement vermeldt de procedure waarmee de kandidaat bij de directeur schriftelijk kenbaar kan maken voor welke(e) vak(ken) hij het centraal examen wil herkansen en in welk tijdvak hij dat wil doen. [De school voorziet in een efficiënte procedure, bijvoorbeeld via de examensecretaris].</i>	○	
73	<i>Het gewijzigde examenreglement vermeldt de wijze waarop een persoonlijke rooster voor de afname van een herkansing van het centraal examen aan de kandidaat ter beschikking wordt gesteld met de vermelding dat het rooster bindend is en de handelswijze bij verhindering. [Toelichting: de kandidaat kan naar eigen inzicht de beide herkansingen spreiden over twee tijdvakken en kan ook een vak (in het tweede tijdvak) herkansen als nog niet het volledige eindexamen is voltooid.]</i>	○	